

## ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В КОНТЕКСТІ РІЗНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Бабич Л.М.*, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, babich\_ludmila@ukr.net, orcid.org/0000-0003-1602-929X

*Карлова І.О.*, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, м. Київ, Україна, Irina\_108@meta.ua, orcid.org/0000-0002-7943-1975

*Корольова О.І.*, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, м. Київ, Україна, korolyovaokiv@meta.ua, orcid.org/0000-0002-3871-0636

## ACCOUNTING POLICY FOR OWN EQUITY IN THE CONTEXT OF DIFFERENT ORGANIZATIONAL AND LEGAL FORMS OF BUSINESS ENTITIES

*Babich L.M.*, Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, babich\_ludmila@ukr.net, orcid.org/0000-0003-1602-929X

*Karlova I.O.*, Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, Irina\_108@meta.ua, orcid.org/0000-0002-7943-1975

*Korolyova O.I.*, Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, korolyovaokiv@meta.ua, orcid.org/0000-0002-3871-0636

**Постановка проблеми.** Передумовою стійкого економічного розвитку кожного суб'єкта господарювання є забезпечення необхідного рівня його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості в контексті нормативних вимог та завдань формування власного капіталу, як основи ресурсного базису. Проте, за сучасних умов економічної та політичної нестабільності, що не може не позначитись на фінансових показниках функціонування суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання, перед власниками постають проблемні питання, вирішення яких потребує проведення подальших наукових досліджень в напрямку поглибленого вивчення особливостей формування та структурних змін їх власного капіталу, а звідси – і створення належного інформаційного забезпечення щодо обліку його складових.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблеми обліку в системі формування власного капіталу здавна досліджуються провідними науковцями. Серед відомих вітчизняних вчених, які на різних етапах здійснили внесок в удосконалення обліку власного капіталу, слід, зокрема, відзначити таких, як: Л.В. Безкоровайна [1], А.К. Бобяк [2], О.М., Ф.Ф. Бутинець [3], Р.В. Варічева [4], О.М. Вівчар [5], Г.Г. Кірейцев [10], С.С. Нестеренко [14], А.М. Поддєрьогін [18], В.В. Сопко [16], О.О. Терещенко [17] та ін.

**Виділення невирішених раніше проблем.** З урахуванням активного поширення особливо впродовж останнього десятиріччя процесів лібералізації форм і методів ведення бухгалтерського обліку, об'єктивно віднайшла свій прояв альтернатива в організації обліку власного капіталу, що відображається безпосередньо в обліковій політиці кожного суб'єкта господарювання. Виходячи з таких обставин, дедалі все більшої ваги набуває виражена організація фінансового обліку пасивів саме в частині облікової політики щодо формування і врахування структурних змін власного капіталу суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання, що, без сумніву, потребує подальшого поглибленого вивчення.

**Постановка завдання.** Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад створення власного капіталу суб'єктами різних організаційно-правових форм господарювання та особливостей формування ними облікової політики для забезпечення системи обліку повною і достовірною інформацією про їх фінансово-майновий стан.

**Виклад основного матеріалу.** Нові економічні відносини, що докорінно змінили умови функціонування більшості суб'єктів господарювання, додали ряд проблем, пов'язаних із забезпеченням стабільності процесів формування власного капіталу, як оновленої, адаптованої до ринку категорії, що вимагало, в свою чергу, комплексного підходу стосовно обґрунтування її економічного змісту. З огляду на це, стає зрозумілою наявність в економічній літературі різноманітних трактувань сутності власного капіталу. Так, згідно з дослідженнями відомих

вітчизняних науковців можна узагальнити наступні погляди щодо поняття «власний капітал» (табл. 1).

Таблиця 1 – Відображення поглядів щодо поняття «власний капітал» у вітчизняних наукових джерелах

Table 1 – Reflection of views on the concept of «own equity» in domestic scientific sources

<b>Група авторів</b>	<b>Визначення</b>
Бутинець Ф.Ф. [3], Кірейцев Г.Г. [10]	загальна вартість засобів, які належать суб'єкту господарювання на правах власності та використовуються ним для одержання прибутку
Нестеренко С.С. [14], Скоробагатова Н.Є. [15]	категорія, що через засоби виробництва відображає відносини власності та забезпечує економічне регулювання
Поддєрьогін А.М. [18], Терещенко О.О. [17]	частина активів підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань (чисті активи), і складається із статутного, додаткового й резервного капіталу, нерозподіленого прибутку та інших коштів
Безкоровайна Л.В. [1], Бобяк А.К. [2]	модифікована величина заборгованості підприємства його засновникам у розмірі вартості активів, які ним забезпечуються
Сопко В.В. [16], Штефан Н.М. [22]	капітал, внесений власниками (засновниками) підприємства (акціонерний капітал формується коштами інвесторів (власників) в обмін на реалізовані ним акції), або суми реінвестованого чистого прибутку, що нагромаджені протягом строку існування підприємства, та дарчий капітал
Варічева Р.В., Боримська К.П. [4], Цюцяк І.Л. [20]	джерело утворення майна, основне джерело фінансування
Вівчар О.Й., Саварин В.М. [5], Шара Є.Ю., Соколовська- Гонтаренко І.Є. [21]	сукупність власних фінансових ресурсів підприємства, відображена в першому розділі пасиву бухгалтерського балансу, що знаходиться у фондовій (статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал) та нефондовій (нерозподілений прибуток) формах, і належить йому на правах власності, господарського ведення і повного розпорядження

Також не можна не зазначити, що у відповідності до розділу 1 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО №1) власний капітал трактується, як різниця між активами і зобов'язаннями підприємства [12]. Водночас у Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) не надається однозначного визначення власного капіталу, хоча деякі згадки стосовно цього поняття мають місце в окремих їх положеннях, які торкаються переважно вимог щодо розкриття інформації у фінансовій звітності [11].

Таким чином, в Україні, не дивлячись на в значній мірі впорядковане науково-методичне забезпечення, операції із власним капіталом все ж слід вважати недостатньо врегульованими, в той час як від повного та чіткого правового регулювання фінансового обліку власного капіталу у взаємозв'язку з обліковою політикою напряду залежить достовірність забезпечення системою обліку необхідними даними щодо правильності і закономірності формування як величини власного капіталу, так і обсягу розподіленого та нерозподіленого прибутку з відповідним відображенням сум останнього у складі власного капіталу, а значить, і своєчасність та повнота таких змін, що, в свою чергу, неодмінно впливатиме на характер структурних перетворень загального капіталу підприємства.

Економічну сутність власного капіталу можна розкрити, використовуючи ранжуванням його понятійних складових за різними ознаками, а саме за такими як: джерела формування, форма існування, рівень відповідальності щодо порядку формування, функціональне призначення, складові елементи, тощо. Так, якщо за джерелами формування капітал підприємства може розрізнятися з урахуванням форми власності та організаційно-правової форми, тому і власний капітал окремого суб'єкту господарювання може формуватися як за рахунок внесків його засновників і учасників, так і акумульованого прибутку минулих періодів, що спрямовується на його реінвестування. За формою існування власний капітал поділяється на такі три складові: капітал, який виражається через суму простих і привілейованих акцій першої і додаткової емісії за їх номінальною вартістю (акціонерні товариства), або через суму внесків при створенні підприємства (приватні, державні, колективні підприємства та кредитні спілки); капітал, який виражається вартістю безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних та фізичних осіб різноманітних активів – дарчий капітал;

капітал, який представлено як частина прибутку, що отриманий внаслідок ефективної діяльності підприємства, і який не був використаний (розподілений), а реінвестований у звітному періоді у підприємство для подальшого його економічного розвитку – нерозподілений прибуток. Зокрема, за рівнем відповідальності у складі власного капіталу виокремлюють зареєстрований капітал і незареєстрований капітал. Так, наприклад, зареєстрований капітал – це, як правило, зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до загального капіталу юридичної особи, і величина якого підлягає обов'язковій реєстрації у державному реєстрі господарських одиниць.

Регулювання величини власного капіталу, як основної складової пасивів балансу суб'єктів характеризується переважно особливостями, що пов'язуються із можливістю викупу акцій у їх власників в контексті форм їхнього господарювання та повторного розміщення таких акцій або їх часток, що є вимірником права власності на активи цього суб'єкта. Тому одним із видів власного капіталу, зокрема, акціонерного товариства є вилучений капітал, як фактична собівартість акцій власної емісії або окремих часток викуплених товариством у його учасників. Окремим елементом власного капіталу розглядається резервний капітал, що формується у вигляді суми резервів, створених відповідно до чинного законодавства чи засновницьких документів як правило в більшій мірі за рахунок нерозподіленого прибутку. Отже, власний капітал суб'єктів господарювання слід розглядати у розрізі його окремих класифікаційних характеристик при їх обов'язковому взаємозв'язку, що і дозволить розширювати можливості аналізу необхідної оптимальної величини власного капіталу стосовно перспектив розвитку самого суб'єкта з урахування його організаційно-правової форми. До основних критеріїв, за якими здійснюються обґрунтування вибору організаційно-правової форми ведення підприємницької діяльності, можна віднести такі як: порядок створення суб'єкту господарювання, можливість участі власників в управлінні його діяльністю та фінансування цієї діяльності, умови оподаткування та розрахунку різних видів прибутку, законодавчі обмеження, тощо.

У Господарському та Цивільному кодексах України [6,19] закріплено правові аспекти формування статутного капіталу, що визначають розмір, склад, строки, порядок внесення вкладів учасниками, оцінку майна при внесенні і вилученні, порядок зміни часток учасників, їх відповідальність за порушення зобов'язань за внесками.

Відправним пунктом раціональної організації і ведення бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом в Україні є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [8]. Зокрема, відповідно до зазначеного закону метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття відповідних рішень повної правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. В цьому напрямку важливою запорукою стає облікова політика, як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Основні засади щодо проведення облікової політики регламентуються не лише вказаним законом, а й Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства, розробленими Міністерством фінансів України [13]. Керуючись даними документами, важливо враховувати, що кожне підприємство самостійно визначає облікову політику і затверджує її відповідним наказом, що розглядається як розпорядчий документ, яким затверджується Положення про облікову політику, обрану даним підприємством на визначений період. В зазначеному документі підприємство фіксує методи оцінки та обліку, а також процедури, які будуть застосовуватись при веденні бухгалтерського обліку в контексті визначених завдань, зокрема стосовно бюджетування та фінансового планування. Облікова політика може змінюватись, проте, це відбувається тільки у виняткових випадках, встановлених в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку та методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства. Йдеться, передовсім, про обставини, за яких: змінюються на підприємстві статутні вимоги, або ж вимоги органу, який здійснює функції з державного регулювання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також про зміни облікової політики, які забезпечать більш достовірне відображення подій (господарських операцій) у фінансовому обліку і звітності [13]. В разі проведення можливих змін має видаватись наказ про внесення змін до раніше прийнятого Положення про облікову політику.

Найбільш важливими об'єктами організації обліку власного капіталу є такі складові облікового процесу, як: облік зареєстрованого (пайового) капіталу; облік формування і використання фондів і резервів підприємства; визначення й облік фінансових результатів (прибутків або збитків).

Не зважаючи на існування цілого ряду завдань, які стоять перед обліковою політикою підприємства в частині обліку власного капіталу, а саме: забезпечення даних та узагальнення інформації про стан і рух власного капіталу; контроль за правильністю і законністю формування власного капіталу; своєчасне, повне, достовірне відображення розміру і всіх змін складових власного капіталу; контроль за раціональним розподілом прибутку за відповідними фондами; організація аналітичного обліку на рахунках власного капіталу для своєчасного отримання достовірної інформації; правильне відображення в регістрах обліку і звітності операцій з власним капіталом; основним завданням облікової політики на кожному підприємстві є забезпечення організації бухгалтерського обліку, як цілісної системи, що повинна охоплювати всі аспекти облікового процесу – організаційний, методичний, технічний.

Головною ж метою облікової політики в контексті формування власного капіталу підприємства з урахуванням його змін, визнається застосування дієвих засобів, які б забезпечували відповідно до вимог чинного законодавства складання прозорої і достовірної фінансової звітності, передовсім, за формою № 1 «Баланс». При цьому, методологічні засади формування у даній формі інформації про власний капітал та розкриття такої інформації у інших формах фінансової звітності визначаються П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал», норми якого стосуються суб'єктів господарювання усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Даним Положенням визначаються зміст і форма Звіту про власний капітал та загальні вимоги до розкриття його статей, серед яких основними визнаються: зареєстрований капітал, що об'єднує статутний капітал, пайовий капітал та інші джерела у складі зареєстрованого капіталу, а також капітал в дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток і (що важливо зокрема для акціонерних товариств) вилучений капітал. В той же час, для цілей управлінського обліку мають самостійно в рамках облікової політики щодо власного капіталу розроблятися окремі форми управлінської звітності.

Для правильної ж організації обліку власного капіталу необхідною передумовою є чітке визначення мети, головних завдань, основних принципів організації облікової політики, тобто обґрунтування системи підходів щодо ефективного обліку для проведення оцінки змін капіталу за різних умов, що визначаються відповідно до організаційно-правових форм господарювання.

Для цілей управління капіталом на мікрорівні є детальний розгляд класифікації суб'єктів господарювання за критерієм утворення (заснування) та подальшого формування ними статутного капіталу. Наприклад, відповідно до чинного законодавства України усі підприємства поділяються на унітарні та корпоративні, а останні, в свою чергу, можуть формуватися у вигляді таких товариств як акціонерне товариство (АТ), товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ), повні (ПТ) та командитні товариства (КТ) [6:7]. Зокрема, серед товариств, що формують корпоративний сектор, найбільшого поширення набули саме акціонерні товариства, які створюються, як правило, двома або більше засновниками, і які мають статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несуть відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери – в свою чергу – несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства у межах вартості належних їм акцій.

Акціонерна форма організації підприємницької діяльності набула поширення завдяки існуванню ряду переваг. Так, однією з найхарактерніших особливостей процесу управління капіталом АТ є його здатність на будь-якому етапі діяльності залучати капітали як дуже великих, так і дрібних інвесторів, що не є притаманним жодній з інших організаційно-правових форм господарювання. До того ж, АТ зарекомендувало себе як найстійкіша форма організації бізнесу, оскільки вибуття з нього будь-якого окремого інвестора не призводить до ліквідації суб'єкта в цілому. Таким чином, саме АТ є найбільш привабливою формою інвестування капіталів, перш за все, завдяки високому рівню мобільності щодо прав власності кожного з його учасників.

Згідно до положень чинного в Україні Закону «Про акціонерні товариства» акціонерним визнається господарське товариство, статутний капітал якого поділяється на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими засвідчуються акціями. Акціонерні товариства за типом поділяються на публічні і приватні. При цьому, якщо публічне АТ може здійснювати публічне і приватне розміщення акцій, то приватне, кількісний склад акціонерів в якому не має перевищувати 100 учасників, може здійснювати тільки приватне розміщення акцій. Характерною особливістю є і те, що АТ в Україні може створюватись і однією особою, тобто може «складатись з однієї особи» в разі придбання нею усіх акцій даного товариства. Загалом же засновниками АТ нині визнаються: держава, в особі органу, уповноваженого управляти державним майном; територіальна громада, що уповноважена управляти комунальним майном, а також фізичні та/або юридичні особи, що прийняли рішення про його існування [9].

Загальна номінальна вартість випущених акцій становить статутний (складений) капітал АТ, який не може бути меншим за суму, що еквівалентна 1250 мінімальних заробітних плат, виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення АТ. Саме статутний капітал товариства визначає мінімальний розмір власного капіталу, який цілковито гарантує врахування інтересів кредиторів. Загалом же власний капітал, що є важливою складовою майна кожного АТ, законодавчо визначається, як різниця між сукупною вартістю активів товариства та вартістю своїх зобов'язань перед іншими особами. Орієнтуючись на власний капітал, як на вартість чистих активів, АТ, разом з тим, не має права приймати рішення про збільшення статутного капіталу шляхом розміщення акцій, якщо розмір власного капіталу є меншим за розмір статутного капіталу товариства. До того ж загальні збори АТ не мають права приймати рішення про викуп акцій, якщо власний капітал є меншим, а ніж загальна сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, або ж стане меншим в наслідок такого викупу.

З огляду на зазначене, варто усвідомити важливість позицій резервного капіталу у складі власного капіталу АТ. А тому при формуванні резервного капіталу товариству необхідно керуватися положеннями ст.19 Закону України «Про акціонерні товариства», згідно до якої розмір резервного капіталу, що має складати не менше 25 відсотків статутного капіталу, повинен поповнюватись через щорічні відрахування, які в той же час не можуть бути меншими, ніж 5 відсотків суми чистого прибутку товариства за рік. Головною ж метою створення резервного капіталу на сьогодні є покриття його коштами збитків акціонерного товариства, а також виплата дивідендів за привілейованими акціями. І хоча законодавством не виключається можливість додаткового включення також і інших напрямів використання резервного капіталу АТ, проте, залишається все ж незмінною вимога чинного законодавства, згідно до якої АТ не має права приймати рішення, що передбачає викуп акцій товариства без їх анулювання, якщо після викупу частка акцій, що перебувають в обігу, стане меншою, ніж 80 відсотків статутного капіталу товариства [9].

Розглядаючи організаційний аспект облікового процесу, слід зазначити, що організаційна складова, як правило, передбачає: перелік осіб, відповідальних за ведення обліку власного капіталу та їх посадові інструкції; перелік сфер відповідальності; комерційну таємницю та порядок її захисту; систему внутрішнього контролю тощо. Дані організаційні питання можуть підпадати під компетенцію бухгалтера, бухгалтерської служби, головного бухгалтера, служби внутрішнього контролю, спеціально створеної комісії, аудиторської фірми, аутсорсингової компанії тощо. В акціонерних товариствах рішення про вибір суб'єкта формування облікової політики повинно прийматися колегіальним органом, який складається з власників, тобто акціонерів, або їх представників (загальні збори акціонерів чи наглядова рада).

У методичній частині облікової політики АТ важливо виокремити наступне: порядок формування і зміни складових власного капіталу, процедуру емісії, перепродажу та анулювання акцій, можливі джерела формування, напрями розподілу прибутку тощо. При цьому, на формування практично кожного з положень методичної складової облікової політики АТ, у тому числі, і власного капіталу, здійснюють свій вплив ряд факторів, об'єднаних до відповідних груп, серед яких чинне місце займають внутрішні фактори, зокрема такі, як: організація підприємницької діяльності; організація та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві; рівень комп'ютеризації облікових робіт або рівень ручної обробки даних в умовах застосування інформаційно-комп'ютерних технологій; стан забезпечення режиму інформаційної безпеки; рівень кваліфікації працівників; кількість засновників (акціонерів); а також зовнішні фактори – нормативне регулювання бухгалтерського обліку, система оподаткування тощо. Детальний аналіз впливових факторів представлений у факторній моделі облікової політики власного капіталу на рисунку 1.

Крім організаційної та методичної частин важливим також є і технічний аспект облікової політики щодо власного капіталу, який повинен передбачати наступні складові:

- 1) робочий план рахунків з необхідними аналітичними розрізами складових власного капіталу;
- 2) форми первинних документів з обліку капіталу та розрахунків з акціонерами, графіки документообороту;
- 3) облікові реєстри, технологія обробки облікової інформації;
- 4) склад, порядок і строки подання внутрішньої звітності;
- 5) порядок проведення інвентаризації власного капіталу, тощо.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно затверджує додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку

(ст. 8, п. 5). При цьому робочий план рахунків виступає одним із елементів облікової політики суб'єкта господарювання і затверджується як додаток до Положення про облікову політику, тобто даний документ розглядається як один із документів системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку на рівні підприємства.

Таким чином, передумовою формування облікової політики щодо власного капіталу, має стати детальний аналіз усіх параметрів у складі визначених груп найбільш впливових зовнішніх і внутрішніх факторів. Лише системний аналіз усієї сукупності зазначених факторів допоможе сформувати оптимальний варіант облікової політики щодо власного капіталу з урахуванням особливостей функціонування конкретного товариства.

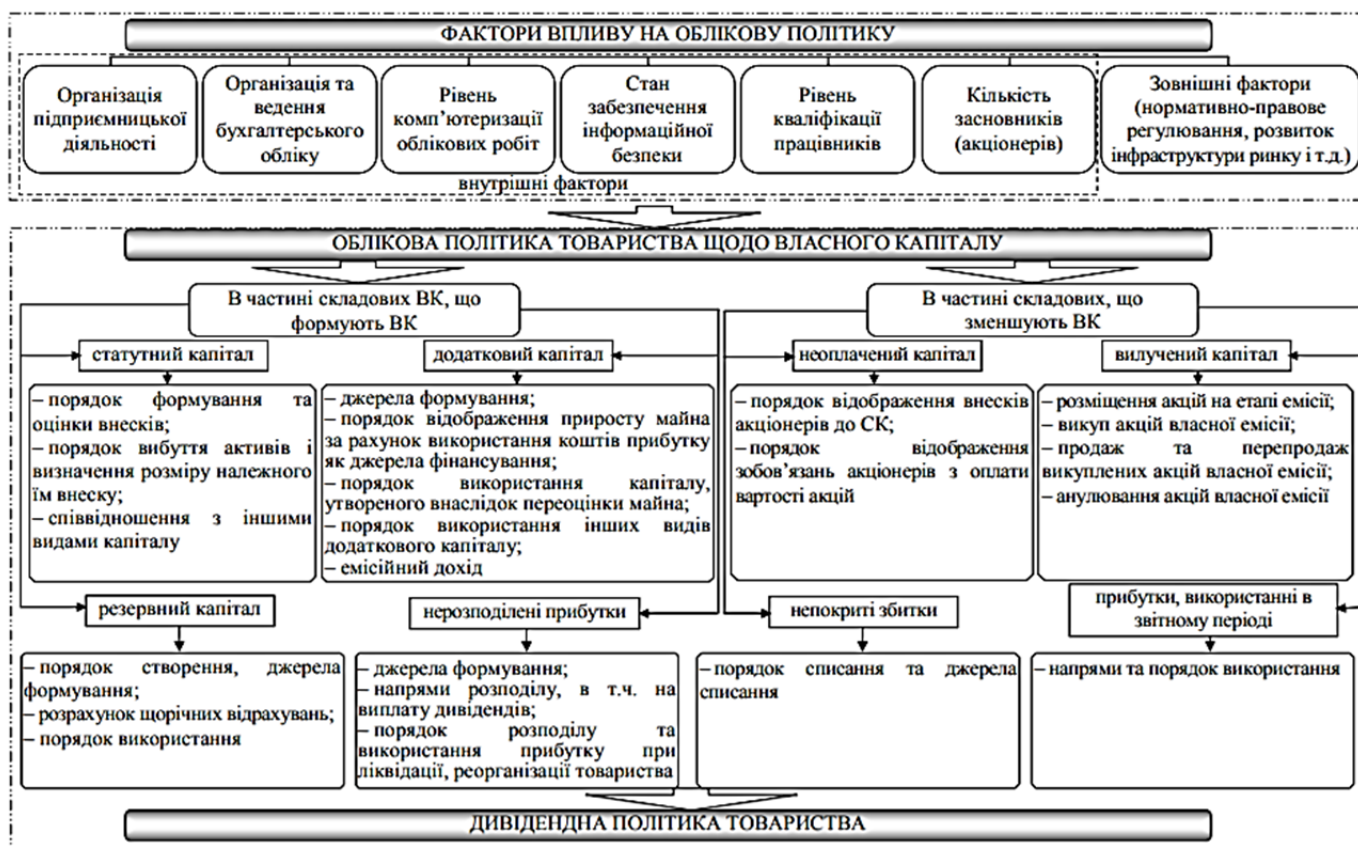


Рисунок 1 – Факторна модель облікової політики щодо власного капіталу суб'єкта господарювання. Складено на основі [4]

Figure 1 – The factor model of the accounting policy regarding the own capital of a business entity. Built on the basis [4].

В контексті удосконалення положень облікової політики власного капіталу необхідно враховувати і важливу для кожного АТ дивідендну політику, що слугує гарантом забезпечення прав акціонерів на частину прибутку товариства, розраховану пропорційно частці такого акціонера у загальній величині статутного капіталу АТ.

Далі акціонерним товариством має розроблятися та впроваджуватися Положення про облікову політику, де регламентується питання щодо організації бухгалтерського обліку корпоративних прав акціонерів. При цьому в частині обліку операцій з власним капіталом вважаємо за доцільне, щоб в Положенні про облікову політику були передбачені наступні елементи:

- положення (стандарти) бухгалтерського обліку щодо ведення обліку власного капіталу;
- склад і встановлення порядку вибуття учасників і визначення розміру частки належного їм капіталу;
- порядок формування, проведення щорічних відрахувань та використання фондів спеціального призначення;
- номенклатура робочих бухгалтерських документів;
- побудова аналітичних рахунків з обліку власного капіталу відповідно до робочого плану рахунків;

- оцінка внесків і порядок зміни (збільшення та зменшення) статутного капіталу;
- порядок розподілу чистого прибутку;
- проведення дивідендної політики;
- організація та порядок проведення внутрішньогосподарського контролю (інвентаризації) в частині складових власного капіталу.

Виходячи із зазначеного, Положення про облікову політику власного капіталу АТ, як корпоративних прав акціонерів, пропонуємо його розробляти за переліком елементів, які наводяться на рисунку 2.

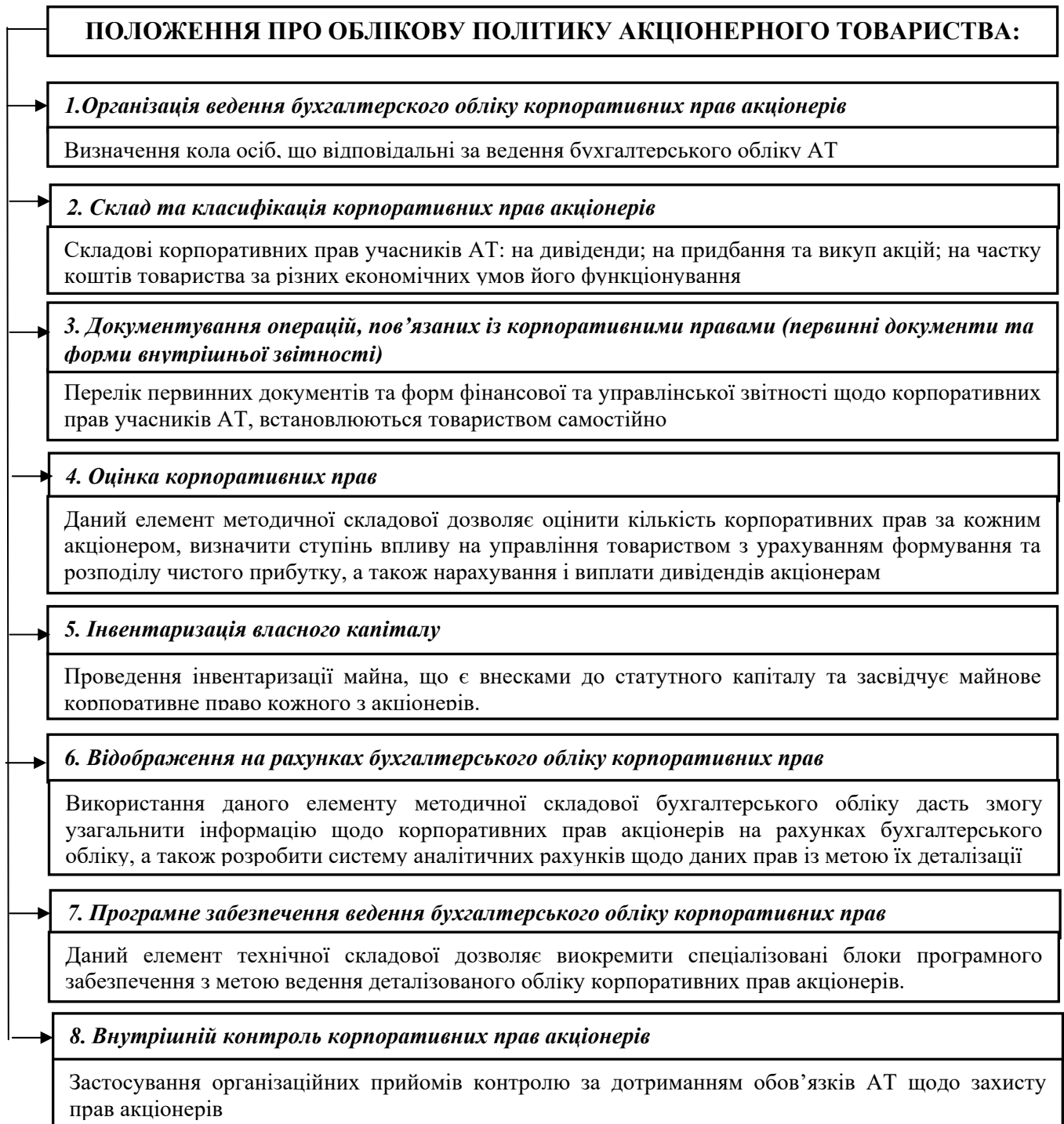


Рисунок 2 – Елементи облікової політики щодо власного капіталу, як корпоративних прав учасників, у Положенні про облікову політику акціонерного товариства  
Figure 2 – Elements of accounting policy regarding equity as corporate rights of participants in the Regulations on the accounting policy of a corporation

Завдяки запропонованому складу елементів, які доцільно відобразити у Положенні про облікову політику щодо бухгалтерського обліку власного капіталу акціонерного товариства, система управління забезпечуватиме максимальну ефективність господарської діяльності кожного товариства, а реалізація обґрунтованих параметрів організаційної, методичної та технічної складових облікової політики стане тим дієвим засобом, який дозволить власникам створити таку систему бухгалтерського обліку, завдяки якій можна буде максимально задовольняти потреби в інформації для управління структурою власних джерел фінансування.

Очевидно, що питання облікової політики стосовно власного капіталу можуть віднайти своє певне відображення також і у відповідному розділі статуту акціонерного товариства, в якому згідно чинного законодавства відображається інформація про розмір статутного капіталу, резервного капіталу, а також про номінальну вартість простих і привілейованих акцій та характер розрахунків і сплату дивідендів по акціях кожного класу [8]. Якщо ж відбуватимуться певні зміни в обліковій політиці, то їх перегляд з внесенням відповідних корективів може здійснюватися та затверджуватись на щорічних загальних зборах АТ, що проводяться не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним.

Виходячи з основних аспектів щодо значення в обліковому процесі та порядку формування, вважаємо, що облікова політика власного капіталу акціонерного товариства – це комплекс обраних товариством, з врахуванням ряду найбільш впливових зовнішнього і внутрішнього змісту факторів, ефективних засобів, які об'єднуються за організаційною, методичною і технічною складниками, затверджуються у Положенні про облікову політику товариства на відповідний період та в подальшому використовуються для складання, відповідно до умов чинного законодавства, прозорості і достовірної фінансової і управлінської звітності.

**Висновки.** Отже, акціонерне товариство, як і будь-який інший суб'єкт відповідної форми господарювання, може контролювати правильність своєї фінансово-господарської діяльності, що охоплює впливову дію власного капіталу, неодмінно базуючись безпосередньо на положеннях нормативно-правового законодавства щодо чинної системи обліку. При цьому для кожного суб'єкта завжди залишатимуться певні можливості стосовно обрання організаційних, методичних і технічних прийомів обліку власного капіталу. Це дає підстави власникам товариства обирати найбільш оптимальний варіант обліку, спираючись, безумовно, на власну, вибудовану на законодавчому підґрунті, облікову політику. З огляду на зазначене, основними внутрішніми регламентними документами акціонерного товариства, що самостійно створюються і врегульовують комплекс питань з обліку власного капіталу, мають завжди розглядатись Положення про облікову політику, наказ про облікову політику, статут товариства, в яких визначатимуться і головна мета цієї політики, і засоби щодо її реалізації.

Серед головних завдань кожного суб'єкта, не залежно від організаційно-правової форми господарювання, стосовно організації обліку власного капіталу пріоритетними мають бути такі як: забезпечення обліковими даними і узагальнення інформації про склад і рух власного капіталу; контроль за правильним і законним формуванням власного капіталу; своєчасне, повне, правильне відображення розміру і всіх змін власного капіталу; контроль за раціональним розподілом прибутку за відповідними напрямками; організація аналітичного обліку на рахунках власного капіталу для своєчасного отримання достовірної інформації; правильне відображення в регістрах обліку та звітності операцій, пов'язаних із всіма складовими власного капіталу. При цьому важливо враховувати, що ефективна облікова політика суб'єкта господарювання має забезпечувати: повне відображення в бухгалтерському обліку усіх фактів, що визначають рух власного капіталу, виходячи не лише із правових норм, а і з економічного змісту всіх його видів діяльності; незмінність протягом звітного періоду прийнятої методології відображення господарських операцій та оцінки складових власного капіталу; ідентичність даних аналітичного, синтетичного обліку та фінансової звітності; раціональне ведення бухгалтерського обліку відповідно до умов та особливостей діяльності суб'єкта господарювання.

Враховуючи різні погляди на трактування сутності та визнаючи вагомість ролі і значущість у формуванні фінансових джерел кожного суб'єкта господарювання власного капіталу, пропонуємо наступне визначення його економічного змісту: власний капітал – це загальна величина власних джерел суб'єкта господарювання з фінансування своїх активів, що зафіксована в установчих документах стосовно статутного капіталу та вартісної оцінки внесків власників у підсумку зареєстрованого капіталу, а також додатково створених і отриманих у процесі фінансово-



господарської діяльності власних коштів, включаючи капітал в дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, та за вирахуванням вилученого і неоплаченого капіталу.

Все зазначене неодмінно сприятиме підвищенню повноти та достовірності інформації про фінансово-майновий стан суб'єктів господарювання, що відображається у фінансовій і управлінській звітності, а відтак – внутрішнім користувачам звітності дозволить приймати більш виважені рішення в обґрунтуванні облікової політики, як базисного підґрунтя щодо реалізації процесів бюджетування і довгострокового фінансового планування.

#### ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах / Л.В. Безкоровайна // Журнал МНУ ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/200.pdf>.
2. Бобяк А.К. Організаційно-методичні аспекти обліку власного капіталу на підприємствах / А.К. Бобяк // Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць. – К : Київський університет, 2011. – № 24. – С. 368–375. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://tpre.econom.univ.kiev.ua/data/2011\\_24/Zb24\\_49.pdf](http://tpre.econom.univ.kiev.ua/data/2011_24/Zb24_49.pdf)
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навч.закладів /Ф.Ф. Бутинець – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир. ПП «Рута», 2009.– 912 с.
4. Варічева Р.В., Боримська К.П. Облікова політика як інструмент організації бухгалтерського обліку власного капіталу на акціонерних товариствах. Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – Вип. 3 (43). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/QOoDIPx>
5. Белова І.М. Теоретичні основи облікової політики / І.М. Белова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія Екон.науки. – Хмельницький, ХНУ, 2015-№2, Т.1 (222). – С.84-90
6. Вівчар О.Й. Саварин В.М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19 (5). С. 146–150.
7. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 11.12.2021)
8. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення 19.11.2021)
9. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
10. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.
11. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент. Навч.пос./За ред.проф. Г.Г. Кірейцева. Вид.третє, перероб.і доп. – К.: ЦНЛ.2004, 531 с.
12. Міжнародний стандарт фінансової звітності №1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_004](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004) (дата звернення 29.09.2021).
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ від 07 лютого 2013 р. № 73. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 29.09.2021).
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Наказ МФУ від 27 червня 2013 року №635. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>
15. Нестеренко С.С. Порівняльний аспект нормативного регулювання складових власного капіталу на підприємствах різних форм власності. *Ефективна економіка* № 4, 2014 <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2962>

16. Скоробагатова Н.Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб./Н.Є. Скоробагатова – Київ: КПІ ім.Ігоря Сікорського, вид-во «Політехніка», 2017. – 248 с.
17. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів): навч. посіб. / В. В. Сопко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
18. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб./О.О. Терещенко-К.:КНЕУ, 2003, – 554 с.
19. Фінанси підприємств: Підручник/А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.: Кер. кол. авт. і наук. ред., проф. А.М. Поддєрьогін.-8-ме вид., перероб. та допов. – К.:КНЕУ, 2013-520 с.
20. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 11.12.2021).
21. Цюцяк І. Л. Аналіз наукових підходів до трактування категорії «власний капітал» / І. Л. Цюцяк // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. – 2014. – № 9. – С. 271-280. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif\\_2014\\_9\\_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2014_9_42)
22. Шара Є.Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік II : Навчальний посібник. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. – 308 с.
23. Штефан Н.М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Конспект лекцій /Н.М. Штефан.-Д.Нац.гірничий університет, 2013. – 83 с.

#### REFERENCES

1. Bezkorovayna L.V. (2015). Osoblyvosti obliku vlasnoho kapitalu na pidpryyemstvakh [Features of accounting for equity in enterprises]. Zhurnal MNU imeni V.O. Sukhomlyns'koho – journal of MNU named after V.O Sukhomlinsky, Issue 4, Retrieved from <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/200.pdf> [in Ukrainian].
2. Bobyak A.K. (2011). Orhanizatsiyno-metodychni aspekty obliku vlasnoho kapitalu na pidpryyemstvakh [Organizational and methodological aspects of accounting for equity in enterprises]. Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky: zbirnyk naukovykh prats' – Theoretical and applied issues of economics: a collection of scientific papers. Kyiv: Kyyivs'kyy universytet, 24, 368-375 Retrieved from [http://tpe.econom.univ.kiev.ua/data/2011\\_24/Zb24\\_49.pdf](http://tpe.econom.univ.kiev.ua/data/2011_24/Zb24_49.pdf) [in Ukrainian].
3. Butynets' F.F. (2009). Bukhhalters'kyy finansovyy oblik [Financial accounting] (8nd ed., rev.). Zhytomyr: PP «Ruta» [in Ukrainian].
4. Varicheva R.V., Boryms'ka K.P. (2011). Oblikova polityka yak instrument orhanizatsiyi bukhalters'koho obliku vlasnoho kapitalu na aktsionernykh tovarystvakh [Accounting policy as a tool for organizing the accounting of equity in joint stock companies]. Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen' – Bulletin of socio-economic research, Issue 3 (43), Retrieved from <https://cutt.ly/QOoDIPx>
5. Belova I.M. (2015). Teoretychni osnovy oblikovoyi polityky [Theoretical foundations of accounting policy]. Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Serya Ekon.nauky – Bulletin of Khmelnytsky National University. Ser. of Economic Science. Vols.1, pp. 84-90. Khmelnytskyi, KhNU [in Ukrainian].
6. Vivchar O.Y. Savaryn V.M. (2009). Vlasnyy kapital yak finansove dzherelo funktsionuvannya pidpryyemstva [Equity as a financial source of the enterprise]. Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine, Issue 19 (5), pp. 146-150 [in Ukrainian].
7. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Code Ukraine]. (2003, January 16). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine. Kyiv: Parlam. vyd-vo. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrayiny Pro hospodars'ki tovarystva: pryiniaty 19 veresnya 1991 roku № 1576-XII [Law of Ukraine on Business Associations from September 19, 1991 № 1576-XII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrayiny Pro bukhalters'kyy oblik i finansovu zvitnist' v Ukrayini: pryiniaty 16.07.1999 roku. №996-XIV zi zminamy i dopovnennyamy [Law of Ukraine on Accounting and Financial Reporting in Ukraine from July 16, 1999 №996-XIV as amended]. Retrieved from <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukrainian].

10. Zakon Ukrainy Pro aktsionerni tovarystva: pryiniaty 17.09.2008 roku. № 514-VI [Law of Ukraine on Joint Stock Companies from September 17, 2008 № 514-VI]. Retrieved from <http://www.zakon2.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Kireytssev H.H. (2004). Finansovyy menedzhment [Financial management]. (3rd ed., rev.). Kyiv: CNL [in Ukrainian].
12. Mizhnarodnyy standart finansovoyi zvitnosti №1 «Pershe zastosuvannya Mizhnarodnykh standartiv finansovoyi zvitnosti» pryiniaty 01.01.2012 roku [International Financial Reporting Standard №1 «First-time Adoption of International Financial Reporting Standards» from January 1, 2012]. Retrieved from [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_004](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004) [in Ukrainian].
13. Natsional'ne polozhennya (standart) bukhhalters'koho obliku 1 «Zahal'ni vymohy do finansovoyi zvitnosti» pryiniaty 7 lyutoho 2013 roku № 73 [National Accounting Regulation (Standard) 1 «General Requirements for Financial Reporting» from February 7, 2013 № 73]. The Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> [in Ukrainian].
14. Nakaz Pro zatverdzhennya Metodichnykh rekomendatsiy shchodo oblikovoyi polityky pidpryyemstva ta vnesennya zmin do deyakykh nakaziv Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27 chervnya 2013 roku №635 [Order On approval of Methodical recommendations on the accounting policy of the enterprise and amendments to some orders of the Ministry of Finance of Ukraine from June 27, 2013 №635]. Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> [in Ukrainian].
15. Nesterenko S.S. (2014). Porivnyal'nyy aspekt normatyvnoho rehulyuvannya skladovykh vlasnoho kapitalu na pidpryyemstvakh riznykh form vlasnost [Comparative aspect of regulatory regulation of equity components in enterprises of different forms of ownership]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2962> [in Ukrainian].
16. Skorobahatova N.YE. (2017). Bukhhalters'kyu oblik [Accounting]. Kyiv: KPI im.Ihorya Sikors'koho, vyd-vo «Politekhnik» [in Ukrainian].
17. Sopko V.V. (2006). Bukhhalters'kyu oblik kapitalu pidpryyemstva (vlasnosti, pasyviv) [Accounting of enterprise capital (property, liabilities)]. Kyiv: Center for Educational Literature [in Ukrainian].
18. Tereshchenko O.O. (2003). Finansova diyal'nist' sub'yektiv hospodaryuvannya [Financial activities of economic entities]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
19. Poddyer'ohin A.M., Bilyk M.D., & Buryak L.D. (2013). Finance of enterprises [Finance of enterprises]. (8nd ed., rev.). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
20. Tsyvil'nyy kodeks Ukrainy pryiniaty 16.01.2003 roku № 435-IV [The Civil Code of Ukraine from January 16, 2003 № 435-IV]. Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
21. Tsyutsyak I. L. (2014). Analiz naukovykh pidkhodiv do traktuvannya katehoriyi «vlasnyy kapital» [Analysis of scientific approaches to the interpretation of the category «own equity»]. *Naukovo-informatsiynyy visnyk Ivano-Frankivs'koho universytetu prava imeni Korolya Danyla Halyts'koho – Scientific and Information Bulletin of Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytsky*, 9, pp.271-280 Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif\\_2014\\_9\\_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2014_9_42) [in Ukrainian].
22. Shara YE.YU., Sokolovs'ka-Hontarenko I.YE. (2016). Finansovyy oblik II [Financial accounting II]. Kyiv: «Vydavnytstvo «Tsentr uchbovoyi literatury» [in Ukrainian].
23. Штефан Н.М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Конспект лекцій /Н.М. Штефан.-Д. Нац.гірничий університет, 2013. – 83 с.
24. Shtefan N.M. (2013). Finansova diyal'nist' sub'yektiv hospodaryuvannya. Konspekt lektsiy [Financial activity of business entities. Lecture notes]. Dnipropetrovs'k, National Mining University [in Ukrainian].

#### РЕФЕРАТ

Бабич Л.М. Облікова політика щодо власного капіталу в контексті різних організаційно-правових форм суб'єктів господарювання / Л.М. Бабич, І.О. Карлова, О.І. Корольова // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2022. – Вип. 2 (52).

Стаття присвячена обґрунтуванню науково-теоретичних засад та нормативно-правових основ щодо формування власного капіталу суб'єктів господарювання в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – процеси формування власного капіталу акціонерного товариства в умовах чинних законодавчих положень та вимог щодо визначення його складових, а також забезпечення ефективної облікової політики, як елементу організації системи бухгалтерського обліку.

Мета роботи – полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад створення власного капіталу суб'єктами різних організаційно-правових форм господарювання та особливостей формування ними облікової політики для забезпечення системи обліку повною і достовірною інформацією про їх фінансово-майновий стан та відповідним відображенням її у фінансовій звітності.

Метод дослідження – теоретичне і нормативно-правове обґрунтування процесів пов'язаних з визначенням облікової політики власного капіталу суб'єкта в контексті окремої організаційно-правової форми господарювання.

Завдання забезпечення економічної стабільності в усіх видах діяльності суб'єкта господарювання першочергово вирішуються завдяки наявності в необхідних обсягах власного капіталу, як основи ресурсного базису, а також проведення з метою забезпечення повної та достовірної інформації ефективної облікової політики.

В статті запропоновано ряд заходів стосовно формування облікової політики суб'єктами господарювання, що відносяться до акціонерного сектору, в контексті завдань щодо отримання повної і реалістичної інформації за всіма складовими власного капіталу з метою своєчасного прийняття дієвих управлінських рішень. Авторами надається власне визначення категорії «власний капітал» та «облікова політика власного капіталу акціонерного товариства».

Результати статті можуть бути використані вітчизняними як акціонерними, так і іншими підприємствами корпоративного сектору в процесі поточного фінансового планування та бюджетування, засади якого суб'єктом господарювання мають вибудовуватися на основі дієвої облікової політики, що визначає, передовсім, всі складові власного капіталу в системі ресурсного забезпечення.

Прогнозні припущення щодо об'єкта дослідження – пошук нових заходів щодо забезпечення системи обліку у взаємозв'язку з обліковою політикою стосовно формування власного капіталу поряд з акціонерними структурами також і суб'єктами інших організаційно-правових форм господарювання.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ, АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА, СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ОБЛІК, ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК, ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ПАСИВІВ, ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА, ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, БЮДЖЕТУВАННЯ.

#### **ABSTRACT**

Babich L.M., Karlova I.A., Korolyova O.I. Accounting policy of own capital in the context of various organizational and legal forms of business entities. *Visnyk of the National Transport University. Series «Economic sciences»*. Scientific journal. – K.: NTU, 2022. – Issue 2 (52).

The article is devoted to the substantiation of the scientific-theoretical and regulatory framework for the formation of own capital of business entities in modern conditions.

The object of the study is the processes of forming the equity capital of a joint-stock partnership in the context of the current legislative provisions and requirements for determining its components, as well as ensuring an effective accounting policy as an element of organizing an accounting system.

The purpose of the work is to substantiate the theoretical and methodological principles of creating equity capital by entities of various organizational and legal forms of management and the features of the formation of accounting policies by them to provide the accounting system with complete and reliable information about their financial and property status and its appropriate reflection in financial statements.

Research method is a theoretical and legal substantiation of the processes associated with the determination of the accounting policy of the entity's own capital in the context of a separate organizational and legal form of management.

The tasks of ensuring economic stability in all types of activities of the enterprise are primarily solved due to the presence of equity capital in the required volumes as the basis of the resource base, as well as the implementation of an effective accounting policy in order to ensure complete and reliable information.

The article proposes a number of measures for the formation of accounting policies by business entities belonging to the joint-stock sector in the context of the tasks of obtaining complete and realistic information on all components of equity capital in order to make timely effective management decisions. The authors provide their own definition of the category «own capital» and «accounting policy of the equity capital of a joint-stock company».

The results of the article can be used by domestic both joint-stock and other enterprises of the corporate sector, in the process of current financial planning and budgeting, the foundations of which by a business entity should be built on the basis of the current accounting policy, which determines, first of all, all components of equity in the system of resource provision.

Forecast assumptions regarding the object of study - the search for new measures to ensure the accounting system in conjunction with the accounting policy regarding the formation of equity capital along with joint stock structures and entities of other organizational and legal forms of management.

**KEY WORDS:** EQUITY, JOINT STOCK PARTNERSHIPS, BUSINESS ENTITIES, ACCOUNTING, FINANCIAL ACCOUNTING, FINANCIAL ACCOUNTING OF LIABILITIES, LEGAL FORMS, ACCOUNTING POLICY, FINANCIAL REPORTING, MANAGEMENT ACCOUNTING, BUDGETING.

**АВТОРИ:**

Бабич Людмила Миколаївна, Національний транспортний університет, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: babich\_ludmila@ukr.net, тел. +380972727535, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка, 1, к. 424, orcid.org/0000-0003-1602-929X.

Карлова Ірина Олександрівна, Національний транспортний університет, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: Irina\_108@meta.ua, тел. +380985344242, Україна, 02090, м. Київ, вул. Празька, 3, кв.195. orcid.org /0000-0002-7943-1975

Корольова Оксана Іванівна, Національний транспортний університет, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: korolyovaokiv@meta.ua, orcid.org /0000-0002-3871-0636

**AUTHORS:**

Babich Ludmila M., National Transport University, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit, e-mail: babich\_ludmila@ukr.net, tel. +380972727535, Ukraine, 01010, Kyiv, str. Omelyanovich-Pavlenka, 1, room 424, orcid.org/0000-0003-1602-929X.

Karlova Irina A., National Transport University, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit, e-mail: Irina\_108@meta.ua, orcid.org/0000-0002-7943-1975

Korolyova Oksana I., National Transport University, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit, e-mail: korolyovaokiv@meta.ua, orcid.org/0000-0002-3871-0636

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Гречан А.П., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри економіки, Київ, Україна.

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, ЗАТ «УКРАКАДЕМІНВЕСТБУД», директор, Київ, Україна.

**REVIEWER:**

Grechan A.P, Ph.D., Economics (Dr), Professor, National Transport University, Professor of Department Economics, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko E.V., Ph.D., Economics (Dr.), Professor, CJSC «UKRAKADEMINVESTBUD», director, Kyiv, Ukraine.